ಅಧ್ಯಾಯ ೭

ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳು

ಉದ್ದೇಶ: ಸಂಗೀತದ ತುಣುಕಿನಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ವಾದ್ಯ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದು.

ಸ್ವರಗಳು ಮತ್ತು ಲಯಗಳ ಪದರ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ ೧: ಸಂಗೀತ ತುಣುಕಿನಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯಗಳ ಪಾತ್ರ

'ಶ್ಯಾಮಲೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ' ಹಾಡನ್ನು **ಕೇಳಿ**. ಈಗ, ಅದನ್ನು ನೀವೇ ಹಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯ: ಶ್ಯಾಮಲೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ
ಸಂಯೋಜನೆ: ಮುತ್ತುಸ್ವಾಮಿ ದೀಕ್ಷಿತರ್ ಶ್ಯಾಮಲೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ

ಶ್ಯಾಮಲೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ
ಸುಂದರೇಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಿ
ಶಂಕರಿ ಗುರುಗುಹಾ
ಸಮುದ್ಭಾವ ಶಿವೇವ
ಪಾಮರ ಮೋಚನಿ
ಪಂಕಜಾ ಲೋಚನಿ
ಪದ್ಮಾಸನ ವಾಣಿ ಹರಿ
ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿನುತೆ ಶಾಂಭವಿ
ಶ್ಯಾಮಲೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ

"ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಂಗೀತಗಾರನು ಕಥೆಗಾರ, ಹೃದಯದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ರಾಗ ಮತ್ತು ಲಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ."
— ಪಂಡಿತ ರವಿಶಂಕರ್, ಭಾರತ ರತ್ನ, ಸಿತಾರ ವಾದಕರು

0680CH07

ಚಟುವಟಿಕೆ	ತರಗತಿಯೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ
ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿ. ಅಥವಾ, ದೇಹದ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಳಸಿ, ಹಾಡನ್ನು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡಿ.	ದೇಹದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಲು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ? ನೀವು ಅದನ್ನು ಆನಂದಿಸಿದ್ದೀರಾ?
ಈಗ, ಆಡಿಯೋ ಟ್ರ್ಯಾಕ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹಾಡಿ . ಇದರೊಂದಿಗಿನ ವಾದ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಪಿಟೀಲು ಮತ್ತು ಮೃದಂಗ.	ವಾದ್ಯವು ಸಂಗೀತದ ತುಣುಕಿನ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ?
ಈಗ, ಪಿಯಾನೋ ಮತ್ತು ಡ್ರಮ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ವಾದ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಆಡಿಯೊ ಟ್ರ್ಯಾಕ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹಾಡಿ .	ವಿಭಿನ್ನ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ಹೇಗಿತ್ತು? ನಿಮಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಇದೆಯೇ ಮತ್ತು ಏಕೆ?

© NCERT not to be republished

ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ

ಉಸ್ತಾದ್ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾ ಖಾನ್ ಭಾರತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೆಹನಾಯಿ ವಾದಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು, ಅವರು ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವುಡ್ವಿಂಡ್ ವಾದ್ಯವಾದ ಶೆಹನಾಯಿ, ಈ ಮಹಾನ್ ಸಂಗೀತಗಾರನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೯೪೭ ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ ರಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತ ದಿನದಂದು ಕೆಂಪು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಚಟುವಟಿಕೆ ೨: ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು

ವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ. ವಾದ್ಯವು ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಆಳವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಸರಸ್ವತಿ ವೀಣೆ

ಈ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಸುವಾಗ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ ೩: ವಾದ್ಯ ಕುಟುಂಬಗಳು

ಸಂಗೀತದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ತಾಳ/ಮೆಲೋಡಿ ಮತ್ತು ಟೆಂಪೊ. ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ರಾಗ/ಮೆಲೋಡಿ ವಾದ್ಯಗಳು
- ತಾಳ/ರಿದಮ್ ವಾದ್ಯಗಳು

ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನುಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ತಾಳಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಎರಡು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?

1. ______________________
2. ______________________

ರಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಎರಡು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೆಸರಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

1. ______________________
2. ______________________

ತಂತಿಗಳನ್ನು ಕೀಳುವ ಮೂಲಕ ನುಡಿಸಲಾಗುವ ಎರಡು ರಾಗ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೆಸರಿಸಬಹುದೇ?

1. ______________________
2. ______________________

ಲೋಹದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಎರಡು ತಾಳ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೆಸರಿಸಬಹುದೇ?

1. ______________________
2. ______________________

© NCERT not to be republished

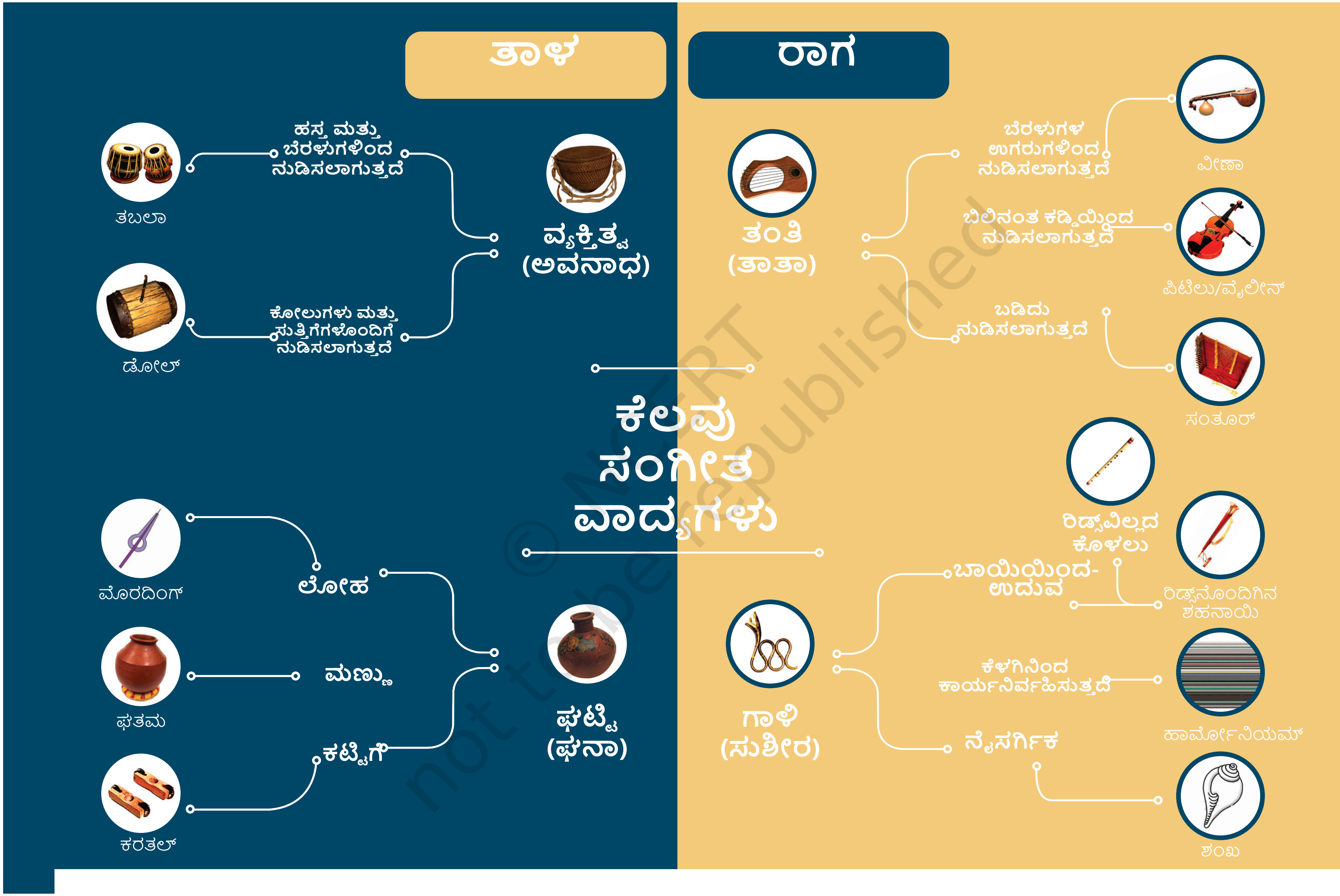

© NCERT not to be republished

ಕ್ಯೂಆರ್ ಕೋಡ್ ಅನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವಾದ್ಯದ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ

ಕ್ಯೂಆರ್ ಕೋಡ್	ವಾದ್ಯ	ಕ್ಯೂಆರ್ ಕೋಡ್	ವಾದ್ಯ
೧.	ಕ. ಸಿತಾರ್	೨.	ಖ. ಸಂತೂರ್
೩.	ಗ. ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ	೪.	ಘ. ವೀಣಾ
೫.	ಙ. ಪಿಟೀಲು	೬.	ಚ. ಶೆಹನಾಯಿ
೭.	ಛ. ತಬಲಾ	೮.	ಜ. ಸರೋಡ್
೯.	ಝ. ಕೊಳಲು	೧೦.	ಞ. ಪಖ್ವಾಜ್

not to be republished © NCERT

ಉತ್ತರಗಳು: ೧-ಙ, ೨-ಘ, ೩-ಕ, ೪-ಖ, ೫-ಗ ೬-ಜ, ೭-ಞ, ೮-ಝ, ೯-ಛ, ೧೦-ಚ

ಚಟುವಟಿಕೆ ೪: ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾದ್ಯವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ

ಜಲ್ತರಂಗ್ ಒಂದು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ವಾದ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಗಾಜು, ಲೋಹ ಅಥವಾ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನ ಬಟ್ಟಲುಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ವಿಭಿನ್ನ ಮಟ್ಟದ ನೀರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಲಾವಿದನು ಮರದ ಕೋಲಿನಿಂದ ಪ್ರತಿ ಬಟ್ಟಲಿನ ಅಂಚನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ರಾಗ ಮತ್ತು ತಾಲ ವಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಗಾಳಿಯ ಸಾಧನ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುವಗಾಳಿಯು ಶಬ್ದವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಚೋದಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಬಟ್ಟಲುಗಳ ಅಂಚು ಆಗಿರುವ ಪೊರೆ ಅಥವಾ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಶಬ್ದವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಅಡುಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಟ್ಟಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಲತರಂಗ್ ಮಾಡಿ.

ನಿಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವದೆಂದರೆ

ಐದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಬಟ್ಟಲುಗಳು, ಒಂದು ಕ್ಯಾನ್ ನೀರು, ಮತ್ತು ಎರಡು ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಮರದ ಕಡ್ಡಿಗಳು. ಈಗ, ನಾವು —

- ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ.
- ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಸಿ. ನೀವು ಮೊದಲ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಒಂದು ಕಪ್ ನೀರಿನಿಂದ, ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಮುಕ್ಕಾಲು ಕಪ್ ನಿಂದ, ಮೂರನೇ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಅರ್ಧ ಕಪ್ ನಿಂದ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕಾಲು ಕಪ್ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಸಬಹುದು.
- ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಲತರಂಗ್ ಬಳಕೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.
- ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಅಥವಾ ಕೋಲಿನಿಂದ ಪ್ರತಿ ಬಟ್ಟಲಿನ ಅಂಚನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಿರಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮಾಡಿ. ನೀವು ವಿಭಿನ್ನ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಪಿಚ್ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

© NCERT not to be republished

ಚಟುವಟಿಕೆ ೫: ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಯಿರಿ

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇಂಡಿಯನ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಎಕ್ಸ್ಪೀರಿಯನ್ಸ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಭಾರತದ ವಾದ್ಯಗಳ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಿ ಮತ್ತು ಏಕೆ? ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಚಟುವಟಿಕೆ ೬: ಇದರ ಕುರಿತು ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸೋಣ

- ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ
- ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೊಡುಗೆ

ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಜಗತ್ತು

ವಾದ್ಯಗಳು ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಗೀತ ಅನುಭವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ನೀವು ಆನಂದಿಸುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ. ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ.

ಪಂಡಿತ್ ರವಿಶಂಕರ್ (ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ)

ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸೂಚನೆ

ಶಾಲೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಾಗಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಅವರು ಹೇಗೆ ಕಲಿತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹನ ನಡೆಸಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ. ಅವರು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಅನುಭವ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೂಲ ನುಡಿಸುವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ (ಶಿಕ್ಷಕರ ಲಭ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ).

© NCERT not to be republished